

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.4.8
KOM(2011) 186 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Tarpinis bendros programos „Eurostars“ vertinimas

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Tarpinis bendros programos „Eurostars“ vertinimas

1. APLINKYBĖS

Bendra programa „Eurostars“ siekiama remti mokslinius tyrimus ir plėtrą (MTP) vykdančias mažąsias ir vidutines įmones (MVI) teikiant bendrą finansavimą jų į rinką orientuotiems mokslinių tyrimų projektams ir joms suteikiant būtiną teisinę ir organizacinę struktūrą. Programa paremta plataus masto valstybių narių bendradarbiavimu Europos lygmeniu bet kurio technologijų arba pramonės sektoriaus taikomųjų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Ją vykdo visos ES valstybės narės¹ ir 6 prie Septintosios bendrosios programos prisijungusios šalys², dalyvaudamos Europos tarpvyriausybinių organizacijų, atsakingos už vėlesnio etapo MTP vykdymo rėmimą, EUREKA veikloje³.

2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu ES nusprendė dalyvauti finansuojant „Eurostars“⁴ 2008–2013 m. pateikdama ne didesnę kaip 100 mln. EUR įnašą⁵, kuris būtų lygus ne daugiau kaip trečdaliui faktinių valstybių narių ir kitų dalyvaujančių šalių įnašų. Už programos įgyvendinimą ir už ES finansinio įnašo gavimą, skyrimą ir stebėseną atsako EUREKA sekretoriatas.

Minėtas sprendimas (toliau – „Eurostars“ sprendimas) pagrįstas SESV 185 straipsniu (anksčiau – EB sutarties 169 straipsnis), dėl to įgyvendinant daugiametę bendrąją programą įmanoma koordinuoti nacionalines mokslinių tyrimų programas valstybėms narėms taikant savanorišką integracijos procesą, aprėpiantį mokslo, valdymo ir finansinius aspektus.

„Eurostars“ sprendime Parlamentas ir Taryba visų pirma atkreipia dėmesį į tai, kokios svarbios MVI yra Europos augimui ir konkurencingumui, į poreikį, kad valstybės narės ir Komisija didintų MVI skirtų nacionalinių ir Europos paramos programų veiksmingumą ir papildomumą⁶, taip pat į pramonės inovacijų skatinimo (įskaitant ryšius su EUREKA, ypač MVI atveju) svarbą ir nacionalinių programų koordinavimo svarbą Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) plėtrai.

¹ Iš pradžių programą „Eurostars“ vykdė 26 valstybės narės. 2010 m. spalio mėn. prie jos prisijungus Maltai, joje dalyvauja visos ES valstybės narės.

² 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1982/2006/EB dėl Europos bendrijos mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintosios bendrosios programos (2007–2013 m.) (OL L 412, 2006 12 30, p. 1). Prie programos prisijungusios šalys – Kroatija, Islandija, Izraelis, Norvegija, Šveicarija ir Turkija.

³ EUREKA įsteigta 17 šalių ministrų ir Europos Bendrijų Komisijos narių konferencijoje Paryžiuje 1985 m. liepos 17 d.

⁴ 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 743/2008/EB dėl Bendrijos dalyvavimo kelių valstybių narių įgyvendinamoje mokslinių tyrimų ir plėtros programoje, skirtoje remti mokslinius tyrimus ir plėtrą vykdančias mažąsias ir vidutines įmones (OL L 201, 2008 07 30, p. 58).

⁵ ES įnašas mokamas iš 7 bendrosios programos biudžeto, skirto specialiosios programos „Pajėgumai“ temai „MVI skirti moksliniai tyrimai“.

⁶ Tarybos išvados, 2004 m. lapkričio 25–26 d.

Neseniai paskelbtame komunikate dėl pavyzdinės iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“⁷, kuris priimtas atsižvelgiant į naują ES augimo strategiją „Europa 2020“⁸, Komisija patvirtino MVĮ, ypač turinčių didelį augimo potencialą ir galinčių rezultatus paversti naujais produktais ir paslaugomis, svarbą. Jos yra Europos ekonomikos pagrindas, tvirtai prisidedantis prie jos konkurencingumo ir augimo. Aiškiai išsipareigota ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programos rengti užtikrinant, kad jose galėtų paprastai ir aktyviau dalyvauti MVĮ. Siekdama šio tikslo, Komisija taip pat pabrėžė poreikį plačiau naudotis partnerystėmis su valstybių narių agentūromis, visų pirma remiantis patirtimi, sukaupta įgyvendinant EUREKA „Eurostars“ iniciatyvą.

Europos Vadovų Taryba tvirtai paragino racionalizuoti ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo priemones, įskaitant MVĮ skirtas priemones⁹. Šiuo metu parama MVĮ Europoje labai padirka, o Europos Komisija dabar persvarsto bendrą požiūrį. Pripažindama MVĮ svarbą skatinant inovacijas Europos Sąjungoje, Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją išnagrinėti galimybes sukurti smulkaus verslo inovacijų ir mokslinių tyrimų programą, o tai būtų vienas iš bendrojo vertinimo, kaip patenkinti sparčiai augančių novatoriškų bendrovių poreikius laikantis rinka grindžiamo požiūrio, aspektų.

Komunikate dėl biudžeto peržiūros¹⁰ siūlyta, kad visos su moksliniais tyrimais ir inovacijomis susijusios ES priemonės būtų įtrauktos į bendrą strateginę mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programą¹¹, o šią koncepciją palaikė Europos Vadovų Taryba, kad būtų galima didinti mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo nacionaliniu ir ES lygmenimis veiksmingumą, taip sudaryti sąlygas teikti nuoseklų finansavimą visoje inovacijų sistemoje ir racionalizuoti priemones kartu panaikinant galimą dubliavimąsi.

Pagal „Eurostars“ sprendimą reikalaujama praėjus dvejiems metams nuo programos pradžios atlikti tarpinį vertinimą. Šį vertinimą atliko nepriklausomų ekspertų grupė (toliau – grupė), kuriai vadovavo buvusi Europos Parlamento narė ir Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pirmininko pavaduotoja A. Laperrouze.

Remiantis gausiais dokumentais, atskirų atvejų tyrimais, šalių ataskaitomis ir MVĮ bei suinteresuotųjų šalių apklausomis, tarpinio vertinimo ataskaitoje (toliau – ataskaita) išanalizuoti pagrindiniai programos „Eurostars“ aspektai (veiklos ir strateginiai) ir pateikta rekomendacijų tiek artimiausiai, tiek tolimesnei ateičiai. Grupė visų pirma nagrinėjo pažangą siekiant pagrindinių „Eurostars“ tikslų remti MTP vykdančias MVĮ, taip pat derinant ir sinchronizuojant nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų programas.

Šioje ataskaitoje pateikiama Komisijos nuomonė dėl ekspertų pateiktų pagrindinių rekomendacijų.

⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“, 2010 10 6, COM(2010) 546 galutinis.

⁸ Komisijos komunikatas „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, 2010 3 3, COM (2010) 2020 galutinis.

⁹ 2011 m. vasario 4 d. Europos Vadovų Tarybos išvados.

¹⁰ Komunikatas „ES biudžeto peržiūra“, COM(2010) 700.

¹¹ Žalioji knyga „Iššūkius paversti galimybėmis. Bendros strateginės ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos kūrimas“, COM(2011) 48.

2. NEPRIKLAUSOMŲ EKSPERTŲ GRUPĖS ATLIKTAS TARPINIS VERTINIMAS. KOMISIJOS PASTABOS

Pagal „Eurostars“ sprendimo 13 straipsnio 2 dalį tarpinis vertinimas turėtų apimti pažangą siekiant „Eurostars“ sprendimo I priede nustatytų tikslų; vertinime taip pat turėtų būti pateikiamos rekomendacijos dėl tinkamiausių būdų toliau didinti mokslinę, valdymo ir finansinę integraciją ir įvertintos MTP vykdančių MVĮ galimybės dalyvauti bendroje programoje „Eurostars“, taip pat programos įgyvendinimo kokybė ir veiksmingumas.

Grupės ataskaitoje aptarti visi tie aspektai ir pateikta daug faktų, pastabų ir rekomendacijų. Komisijos nuomone, visa ataskaita¹² yra neatskiriama tarpinio vertinimo proceso, kuris numatytas 13 straipsnio 2 dalimi, dalis. Todėl toliau Komisija pabrėš tik svarbiausias išvadas ir rekomendacijas dėl ateities veiksmų ir joms skirs daugiausia dėmesio teikdama savo pastabas.

2.1. Pažanga siekiant „Eurostars“ tikslų

2.1.1. „Eurostars“ reikalingumas

Grupė teigė, kad „Eurostars“ sprendimo 1 priede suformuluotas pagrindinis tikslas pasiekti tikslią populiaciją, kurią sudaro Europos MTP vykdančios MVĮ, yra įgyvendinamas ir kad ši populiacija sudaro tvarią nišą žvelgiant iš paklausos perspektyvos. Galima teigti, kad šia programa, turinčia išskirtinių požymių, tenkinami realūs MTP vykdančių MVĮ poreikiai ir gauta daug paraiškų, o tinkamų projektų skaičius viršija skaičių pagal iš pradžių numatytus biudžeto asignavimus. Kadangi atvirų inovacijų požiūris sparčiai tampa įprastu ir pripažįstama MTP svarba MVĮ rezultatams, grupė mano, kad tarptautinio MVĮ bendradarbiavimo MTP srityje paklausa tikriausiai didės. Todėl grupė rekomenduoja, kad „Eurostars“ turėtų būti tęsiama po 2013 m. ir kad Europos Komisija turėtų parengti pasiūlymą pasinaudojant nuostatomis dėl lankstumo padidinti kito laikotarpio programos „Eurostars“ biudžetą, kad būtų reaguojama į didėjančią paklausą.

Komisija džiaugiasi dideliu MVĮ susidomėjimu programa „Eurostars“. Bus svarbu įvertinti, ar tokia paklausa išliks ir ar „Eurostars“ šalys bus pajėgios ją tenkinti. Be to, šiuo metu dauguma programoje dalyvaujančių MVĮ jau dalyvauja tarptautiniuose moksliniuose tyrimuose, kaip paaiškinta 2.3 skirsnyje. Būtų galima abejoti, ar tai yra tiksli grupė, į kurią ketinta orientuotis. Diskusijos dėl būsimų biudžeto asignavimų programai „Eurostars“ turėtų vykti atsižvelgiant į tolesnę jos raidą ir galiausiai į bendras aplinkybes, susijusias su būsima bendra strategine mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programa ir 2011 m. vasario 4 d. Europos Vadovų Tarybos išvadomis.

2.1.2. Socialinis ir ekonominis „Eurostars“ poveikis

Programa „Eurostars“ vykdoma gana neilgai, todėl iki šiol užbaigta tik keletas projektų. Grupė pripažino, kad kokybiškai įvertinti jos poveikį atsižvelgiant į projekto papildomumo priemones (susijusias su indėliu, rezultatais ir elgsena) yra labai sudėtinga, kai nėra konkrečių duomenų, nes daugelis jų būtų surinkta projekto pabaigoje.

¹² Paskelbtą ataskaitą galima rasti http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7-evidence skirsnyje „Other FP7 Panel Evaluations“.

Norint tiksliai įvertinti papildomumą reikia taikyti tinkamus metodus, o tam reikia specifinių duomenų, kuriuos savo rekomendacijose nurodė grupė ir kuriuos surinks EUREKA sekretoriatas bei nacionalinės finansavimo įstaigos.

Komisija palankiai vertina rekomendacijas dėl poveikio rodiklių ir dėl reikiamų duomenų, kurie turėtų padėti geriau įvertinti „Eurostars“ projekto poveikį. Ji ragina EUREKA sekretoriatą parengti šiuos rodiklius ir surinkti šiuos duomenis, tačiau MVĮ neužkrauti per didelės ataskaitų teikimo naštos. Komisija į juos atsižvelgs per galutinį vertinimą, kuris pagal „Eurostars“ sprendimą vyks 2013 m. Bus ypač svarbu tuo metu visapusiškai suprasti „Eurostars“ poveikį dalyvaujančių MVĮ verslui.

2.1.3. Tinkamų projektų finansavimas

Kiek tai susiję su „Eurostars“ ištekliais laikotarpiu iki 2013 m., grupė pažymėjo, kad pagal kiekvieną kvietimą teikti paraiškas skirtas finansavimas nėra pakankamas visiems projektams, atitinkantiems vertinimo reikalavimus. Grupė rekomenduoja *Europos Komisijai ir valstybėms narėms skirti pakankamai lėšų, kad būtų galima finansuoti daugiau projektų, atitinkančių „Eurostars“ vertinimo reikalavimus.*

Komisija sutinka su šia rekomendacija, jei būtų leidžiama finansuoti visus geriausius projektus taikant bendro fondo principą. Kaip minėta „Eurostars“ sprendime, „Bendrijos įnašo ir nacionalinių biudžetų lėšos, numatytos atrinktiems „Eurostars“ projektams, paskirstomos eilės sąrašo tvarka“. Tačiau dėl dabartinio (necentralizuoto) finansavimo modelio veikimo būdo nėra tikėtina, kad padidinus biudžetą atitinkamai padaugėtų finansuojamų projektų. To būtų galima pasiekti tik tuomet, jei „Eurostars“ šalys skirtų pakankamai lėšų visiems geriausiems pagal eilės sąrašą projektams finansuoti. Be to, Komisija pažymi, kad dabartiniai lėšų, kurias faktiškai išipareigojo skirti nacionalinės finansavimo įstaigos, duomenys rodo, kad iki šiol panaudota tik nedidelė biudžeto dalis. Reikėtų atsižvelgti ir į tai, kaip dabartinė finansų krizė paveikė galimybes skirti lėšų daugelyje valstybių narių.

Todėl Komisija siūlo apsvarstyti alternatyvius sprendimus, pvz., griežtinti projektų vertinimo kriterijus, kaip siūlo grupė, arba būsiamiems kvietimams teikti paraiškas skirtą biudžetą perskirti einamiesiems kvietimams su galimybe nepanaudotas lėšas perkelti iš vienu metų į kitus.

2.2. Tolesnis mokslinės, valdymo ir finansinės integracijos didinimas

Grupė teigė, kad pagal koncepciją „Eurostars“ būdinga tinkamo lygio nacionalinių programų integracija pagal visus tris aspektus (mokslo, valdymo ir finansų) įsteigus pagrindines įstaigas ir nustatant procedūras, kaip nurodyta sprendime.

Tačiau vis dar reikėtų padėti toliau gerinti, kad būtų pasiekta norimo lygio integracija įgyvendinimo lygiu, visų pirma šiose srityse: nacionalinių finansavimo koeficientų ir finansavimo taisyklių derinimas, laiko iki sutarties sudarymo sinchronizavimas bei trumpinimas ir ataskaitų teikimo praktikos derinimas. Šie aspektai, išsamiau susiję su „Eurostars“ įgyvendinimo ir veiklos aspektais, aptariami 2.4 skirsnyje.

Grupė rekomenduoja šiuos svarbius klausimus spręsti *parengiant veiksmų planą su išmatuojamų rodiklių etapais, kad būtų lengviau stebėti ir įgyvendinti integracijos procesą, ir įsteigiant nuolatinę darbo grupę, kad būtų galima keistis gerąja patirtimi.*

Komisija sutinka su grupės rekomendacijomis siekiant toliau spartinti integracijos procesą. Komisija ragina „Eurostars“ šalis į bendros programos „Eurostars“ integracijos tikslą atsižvelgti geriau derinant ir paprastinant finansavimo reikalavimų atitikimo taisykles ir vienodinant finansavimo ir lėšų išmokėjimo praktiką.

Be to, grupė nustatė ir pakomentavo papildomas sritis, kuriose galima tobulėti (nurodyta toliau); Komisija jas laiko pagrindinėmis siekiant visiškos ir ilgalaikės programos sėkmės, nes jos yra pats „Eurostars“ kūrimo pagrindas.

2.2.1. „Eurostars“ taisyklių laikymasis. Bendrieji tinkamumo kriterijai ir pasirašyti dvišaliai susitarimai

Nekomentuodama atskirų šalių, grupė nurodo, kad „Eurostars“ tinkamumo kriterijus reikėtų visuotinai taikyti visose dalyvaujančiose šalyse. Nė vienai šaliai neturėtų būti leidžiama nustatyti tinkamumo sąlygų, kurios viršytų „Eurostars“ tinkamumo kriterijus. Taip pat rekomenduojama, kad dvišaliai susitarimai su EUREKA sekretoriatu būtų pasirašomi visų nacionalinių finansavimo įstaigų¹³.

Komisija visiškai patvirtina šią rekomendaciją EUREKA sekretoriatui ir „Eurostars“ šalims. Užbaigti likusių dvišalių susitarimų pasirašymo procesą – prioritetas. Reikėtų užtikrinti, kad „Eurostars“ tinkamumo kriterijai būtų būtina ir pakankama sąlyga, kad būtų galima finansuoti bet kurį dalyvaujantį projektą bet kurioje dalyvaujančioje šalyje. Laikytis „Eurostars“ taisyklių ypač svarbu siekiant išnaudoti didelį programos potencialą, laikantis tų taisyklių didėja ilgalaikis jos patikimumas ir lengvinamas integracijos procesas. „Eurostars“ sprendimu numatoma laikytis bendrų kriterijų ir bendrų taisyklių, susijusių su atrinktų projektų iš bendro eilės sąrašo finansavimu laikantis nustatytos tvarkos. Komisija pabrėžia, kad reikia visiškai laikytis šio įsipareigojimo siekiant užtikrinti ilgalaikę programos sėkmę.

2.2.2. Virtualusis bendras fondas

Programa „Eurostars“ pradėta remiantis finansavimo iš virtualiojo bendro fondo modeliu – tai reiškia, kad šalys ir regionai už savo dalyvius moka pagal galiojančias nacionalines taisykles, taikydami tinkamos gražos principą. Tačiau pagal susitarimą dėl įgaliojimų sekretoriatas laikotarpio viduryje kaip finansinės integracijos proceso dalį turėtų pasiūlyti konkrečias perėjimo prie tikrojo bendro fondo priemones.

Grupės nuomone, virtualusis bendras fondas yra tinkamas „Eurostars“ veiklos finansavimo organizavimo principas. Tačiau ji pažymėjo ir tai, kad jei išnaudojamas vienos dalyvaujančios šalies numatytas biudžetas, tai gali neigiamai paveikti visus vėlesnius projektus, kurių dalyviams reikalingas tos šalies finansavimas.

Grupė rekomenduoja, kad „Eurostars“ ir toliau būtų organizuojama taikant virtualiojo bendro fondo principą. Tačiau kartu ji rekomendavo vykdant bendrą programą „Eurostars“ išbandyti metodą, kai 10 % visų numatytų lėšų skiriama tikrajam bendram fondui, kuris būtų naudojamas aukštą vietą eilės sąrašė užėmusiems projektams, kurie rizikuoja negauti finansavimo dėl problemų atskiroje šalyje, finansuoti.

¹³ Dar nepasirašyti septyni dvišaliai susitarimai.

Komisija pripažįsta virtualiojo bendro fondo privalumus šiame programos „Eurostars“ etape. Vis dėlto problema ta, kad, toliau taikant finansavimo iš virtualiojo bendro fondo modelį, sėkmės rodikliai tarp „Eurostars“ šalių galėtų pasiskirstyti netolygiai priklausomai nuo nacionalinio finansavimo galimybių, nors programa turėtų būti užtikrinamos vienodos galimybės MVĮ visose šalyse ir ji turėtų būti visiškai pagrįsta kompetencijos principu.

Kaip jau aiškiai pareikšta priimant Jungtinę Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programą (BONUS) remiantis SESV 185 straipsniu (anksčiau – EB sutarties 169 straipsnis), tikrasis bendras fondas (nors jis ir nėra savaiminis tikslas) yra viena iš priemonių, kuria užtikrinama kompetencija ir valstybių narių finansinis išsipareigojimas įgyvendinant visas iniciatyvas, susijusias su tarpvalstybiniu finansavimu ir bendradarbiavimu, ir kuri tebėra ypač svarbi siekiant įgyvendinti Europos mokslinių tyrimų erdvę.

Todėl Komisija sutinka su rekomendacija išbandyti tokį dalinio tikrojo bendro fondo metodą, kuris būtų užbaigtas iki 2013 m. Komisija ragina EUREKA sekretoriatą pasiūlyti kitų tam svarbių priemonių. Tai atitinka principą, kad, norint įgyvendinti bet kokią iniciatyvą pagal 185 straipsnį, reikalingas visiškas tiek finansinis, tiek politinis valstybių narių išsipareigojimas, kuris yra *conditio sine qua non* Europos lėšoms gauti.

2.3. MTP vykdančių MVĮ galimybės dalyvauti programoje „Eurostars“

Remdamasi nuodugnia analize visų pirma pasinaudojant „Eurostars“ užsiregistravusiųjų apklausa¹⁴ ir Bendrijos inovacijų tyrimo¹⁵ duomenimis, grupė padarė išvadą, kad „Eurostars“ dalyvauti paprasta, jos taisyklės lengvai suprantamos pareiškėjams, paraiškos teikimo išlaidos yra pagrįstos ir turimas priemonės naudoti paprasta.

Galima teigti, kad programoje dalyvauti daugiausia pritraukiamos MVĮ, kurios jau bendradarbiauja tarptautiniu mastu. Nors atrodo, kad programos potencialas lengvinti tarptautinį bendradarbiavimą MTP srityje remiantis ankstesne patirtimi yra didelis, tačiau nėra daug *de novo* santykių įrodymų, todėl poveikis naujų partnerysčių kūrimui yra ribotas.

Grupė rekomenduoja, kad *EUREKA sekretoriatas ir EUREKA nacionaliniai programų koordinatoriai stengtųsi iki 2013 m. aprėpti daugiau MVĮ, kurios nėra anksčiau užmezgusios tarptautinių ryšių.*

Komisija sutinka su šia rekomendacija, turėdama omenyje, kad programa „Eurostars“ tikimasi papildyti esamų priemonių, susijusių su tarptautinių mokslinių tyrimų vykdymu, MVĮ teikiamas galimybes ir kad skaidrumo principas yra esminis siekiant užtikrinti teigiamą programos poveikį ir jo reikėtų visiškai laikytis.

Ji ragina EUREKA sekretoriatą ir „Eurostars“ šalis spręsti šią problemą ir ieškoti būdų naujoms MVĮ pritraukti didinant galimybes dalyvauti programoje ir užtikrinant didesnę skaidrumą. Ateityje daugiausia dėmesio taip pat reikėtų skirti toms MVĮ, kurių profilis reikalingas, o ne siekti pritraukti daugiau MVĮ.

¹⁴ 2010 m. gegužės mėn. EUREKA sekretoriatas pradėjo „Eurostars“ užsiregistravusiųjų apklausa, kurioje apklausti 3182 asmenys, užsiregistravę pagal 1–3 kvietimus teikti paraiškas. Atsakė 442 asmenys. Apklausos rezultatai pateikti ekspertų grupei.

¹⁵ Grupė pasinaudojo skirtingų datų Bendrijos inovacijų tyrimais.

Komisija stengsis lengvinti sąveiką ir rasti sinergiją su kitomis ES iniciatyvomis remdama tinklų kūrimą tarp potencialių pasiūlymų teikėjų, įskaitant tarptautinių mokslinių tyrimų patirties neturinčias MVL.

2.4. „Eurostars“ įgyvendinimo kokybė ir veiksmingumas

Kaip nustatyta pagal netiesioginio centralizuoto valdymo režimą, EUREKA sekretoriatas, kuris veikia kaip speciali įgyvendinimo struktūra, visiškai atsako už valdymą ir veiklos bei finansinių „Eurostars“ aspektų įgyvendinimą. Išanalizavusi skirtingą programos įgyvendinimo veiklą (kvietimus teikti paraiškas, vertinimą, finansavimą, projektų valdymą, stebėseną), grupė daro išvadą, kad procesas veikia gana sklandžiai. Tačiau ji nurodo kelias sritis, kuriose galima tobulėti ir kurios daugiausia susijusios su vertinimo procesu: grupė nustatė akivaizdų sudėtingumą, pirma, projektams skiriant nacionalinį finansavimą ir, antra, vykstant deryboms dėl sutarčių tarp atrinktų pareiškėjų ir nacionalinių finansavimo įstaigų.

2.4.1. Pagrindinio vertinimo procesas

Vertinimo procedūrą sudaro du etapai: techninių ekspertų atliekamas pirmasis vertinimas ir nepriklausomos vertinimo grupės atliekamas antrasis vertinimas; po to ši grupė sudaro bendrą pasiūlymų eilės sąrašą.

Grupė rekomenduoja, kad EUREKA sekretoriatas imtųsi veiksmų, būtinų pasiekti, kad iki 2013 m. pabaigos būtų padidintas techninių ekspertų skaičius, tačiau išlaikytas aukštas kompetencijos lygis ir juos atrenkant būtų geriau užtikrinama techninė bei rinkos aspektų kompetencijos pusiausvyra ir geografinės kilmės iš dalyvaujančių šalių pusiausvyra.

Grupė rekomenduoja, kad nepriklausomos vertinimo grupės nariams būtų skirta daugiau laiko tikslesnei pasiūlymų, kurie bus įtraukti į eilės sąrašą, analizei atlikti ir kad projektų paraiškų teikėjams ir techniniams ekspertams būtų teikiama tikslesnė ir sistemiškesnė grįžtamoji informacija.

Ataskaitoje pagrįstai pažymima, kad „Eurostars“ sėkmė priklauso nuo viso vertinimo proceso patikimumo. Šiuo atžvilgiu ypač reikšmingi trys vertinimo proceso aspektai: nešališkumas, kokybė ir atlikimas laiku.

Komisija visiškai sutinka su minėtomis rekomendacijomis. Visų pirma ekspertai turi turėti būtiną kompetenciją, kad taip pat galėtų įvertinti socialinį ir ekonominį projektų poveikį – tai yra vienas iš skiriamųjų „Eurostars“ požymių.

Komisija primena, kad viso proceso skaidrumas – esminis principas, kuriuo grindžiamas „Eurostars“ sprendimas. Todėl visiškai pritaria grupės prašymui gerinti vertintojų pareiškėjams teikiamos grįžtamosios informacijos kokybę.

Komisija ragina EUREKA sekretoriata imtis veiksmų, būtinų vertinimų kokybei pagerinti, pradedant nuo ekspertų įdarbinimo ir atrankos, pvz., viešame „Eurostars“ tinklalapyje pateikiant naudotojams patogesnę nuorodą į paraiškos tapti ekspertu pateikimo priemonę ir šioms užduotims atlikti pasitelkiant EUREKA nacionalinius programų koordinatorius.

2.4.2. *Decentralizuotas finansavimas. Laikas iki sutarties sudarymo*

Antrasis veiklos rekomendacijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2013 m., rinkinys susijęs su finansavimo procesu, o pagrindiniais tampa nacionalinio lygio veiksmai. Grupės nuomone, įgyvendinimo procesas skirtingose šalyse smarkiai varijuoja. „Eurostars“ svarbu užtikrinti aukšto lygio suderinimą tarp skirtingų šalių, kad būtų pasiekti vienodi veiklos rezultatai ir padidėtų bendras programos veiksmingumas. Pasiūlymą atrinkus finansuoti, prasideda derybų tarp kiekvieno pareiškėjo ir jo nacionalinės finansavimo įstaigos etapas. Grupė nurodė, kad šis etapas sudėtingiausias.

Grupės nuomone, *vienu iš svarbiausių visų programos „Eurostars“ suinteresuotųjų šalių prioritetų turėtų likti laiko iki sutarties sudarymo (tai laikas nuo kvietimo teikti paraiškas termino iki dotacijos susitarimo pasirašymo datos) sutrumpinimas, o dalyvaujančios šalys raginamos įgyvendinti būtinas priemones.*

Be to, grupė siūlo galimus veiksmus siekiant sutrumpinti laiką iki sutarties sudarymo: *nacionaliniu lygiu anksčiau atlikti finansinį vertinimą; sekretoriatui vykdyti stebėseną ir diskutuoti su „lėtesnėmis“ šalimis; nustatyti bendrus ir griežtesnius terminus konsorciumo ir dotacijos susitarimams pasirašyti.*

Komisija pritaria minėtoms rekomendacijoms ir skatina „Eurostars“ šalis kuo labiau paankstinti nacionalinių administracijų procesus. Kaip numatyta Europos Komisijos ir EUREKA sekretoriato susitarime dėl įgaliojimų¹⁶, siekta, kad atskiri dotacijų susitarimai su projekto dalyviais būtų pasirašyti ne vėliau kaip 6 mėnesiai nuo paraiškų pateikimo termino, iki programos vidurio. Visiškai sutikdama su grupės nuomone, Komisija ragina sekretoriatą toliau vykdyti laiką iki sutarties sudarymo stebėseną ir nustatyti geriausią patirtį.

3. IŠVADOS

Per keletą pirmųjų „Eurostars“ veikimo metų parodyta, kad ji turi didelį potencialą kaip MTP vykdančių MVĮ inovacijų rėmimo programa. Todėl Komisija toliau remia dabartinę programą iki 2013 m., kaip numatyta.

Programa pradėta 2008 m., o jos veiklos rezultatus vis dar reikia toliau gerinti. Šiuo atžvilgiu pagrindinė sėkmę lemianti priemonė – gerokai sutrumpinti laiką iki sutarties sudarymo.

Vertinant iš platesnės perspektyvos, reikia didinti nacionalinių dalyvaujančių programų integraciją. Todėl EUREKA sekretoriatas ir „Eurostars“ šalys turėtų dėti daugiau pastangų sparčiau derinti nacionalines taisykles visiškai laikantis bendrų „Eurostars“ tinkamumo ir vertinimo kriterijų ir procedūrų.

Be to, Komisija aktyviai dalyvaus diskusijose dėl galimų tolesnių veiksmų po dabartinės programos „Eurostars“ svarstant kitą programavimo laikotarpį, nedarydama įtakos bendros strateginės ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos ir ES daugiametės finansinės programos rengimui ir atsižvelgdama į platesnes politines aplinkybes, susijusias su

¹⁶ Europos Komisija ir Tarptautinės ne pelno asociacijos EUREKA sekretoriato susitarimas dėl bendros programos „Eurostars“ įgaliojimų (30-CE-0270684/00-14), 2009 06 19.

pavyzdine iniciatyva „Inovacijų sąjunga“ ir 2011 m. vasario 4 d. Europos Vadovų Tarybos išvadomis.